

Paweł Banaś, Bartosz Janik, Izabela Skoczeń
Uniwersytet Jagielloński

The Many Faces of Contemporary Philosophy and Theory of Law – konferencja z okazji dziesięciolecia Sekcji Filozofii Prawa Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 23–24 marca 2013 r.

Wiele twarzy współczesnej filozofii i teorii prawa – konferencja, pod tak sformułowanym hasłem przewodnim, odbyła się z okazji dziesięciolecia Sekcji Filozofii Prawa Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa w Krakowie. Konferencja została zorganizowana przez przedstawicieli Sekcji (I. Skoczeń), Katedry Teorii Prawa (P. Banaś) oraz Zakładu Kognitywistyki (B. Janik) Uniwersytetu Jagiellońskiego. W konferencji uczestniczyli prawnicy, psychologowie, filozofowie, informatycy oraz socjologowie prezentujący różne podejścia do współczesnej teorii i filozofii prawa.

Pierwszy dzień konferencji rozpoczął się obradami specjalnego panelu *Bayesian analysis and law* (językiem roboczym przez cały dzień był język angielski). Otworzył je dr J. Keppens z King's College London wykładem dotyczącym Bayesowskiego podejścia do problematyki oceny dowodów. Istotą takiego podejścia jest subiektywna interpretacja prawdopodobieństwa, które najprościej można ująć jako indywidualną miarę przekonania o słuszności określonych twierdzeń. Gdy taką miarę wyrazimy liczbowo, wzór Bayesa pozwala nam na racjonalne dołączanie nowych przekonań (o określonych wartościach) do tych uprzednio posiadanych, tworząc pewną sieć zależności. Takie podejście w naturalny sposób może być użyteczne w sądowej ocenie dowodów. Problematyka kolejnych wystąpień rzuciła światło na wielość aspektów teoretycznoprawnych, przy których zastosowanie może mieć analiza Bayesowska. Prelegenci dyskutowali m.in. Bayesowską analizę polityki kryminalnej (P. Banaś, K. Kasparek), możliwość zastosowania teorii decyzji do modelowania pojęcia racjonalności (B. Janik) czy analizę probabilistyczną tworzenia się implikatur konwersacyjnych (I. Skoczeń).

Po zakończeniu obrad dotyczących analizy Bayesowskiej został otwarty drugi panel konferencji pt. *Problems in contemporary philosophy of law* o charakterze bardziej ogólnym. W ramach tego panelu mieliśmy okazję wysłuchać ośmiu wystąpień o zróżnicowanej problematyce. Wystąpienie dra M. Araszkiwicza o związkach teorii prawa ze sztuczną inteligencją oraz wystąpienie R. Michalcza dotyczące kognitywistycznej ana-

lizi prawa do prywatności – wpisywały się w kognitywistyczne podejście do problemów teoretycznoprawnych. Ponadto, mieliśmy również okazję wysłuchać wystąpień o charakterze typowo filozoficznoprawnym. Dotyczyły one takich problemów, jak kwestia obecności dyskursu metafizycznego w filozofii prawa oraz zagadnienie obiektywności i zdeterminowania prawa. Uzupełnieniem były wystąpienia o charakterze psychologiczno-empirycznym, w których prelegenci zmagali się z problemami moralności oraz nieświadomionych czynników w podejmowaniu decyzji.

Drugi dzień konferencji, odbywający się w Sali Senackiej Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego, stał się kontynuacją dyskusji z dnia poprzedniego. Wystąpienia uczestników odzwierciedlały różnorodność i interdyscyplinarny charakter współczesnego dyskursu filozoficzno- i teoretycznoprawnego. Przeważająca część prezentacji odbyła się w języku angielskim, co podkreśliło międzynarodowy charakter konferencji i umożliwiło podjęcie wspólnej dyskusji przez wszystkich zaproszonych gości (w konferencji uczestniczyli również prelegenci z zagranicy). Wykład specjalny zatytułowany „Wyznanie wiary intencjonalisty” wygłosił prof. dr hab. Z. Tobor, argumentując na rzecz tezy, że rozstrzygnięcie każdej sytuacji interpretacyjnej wymaga w sposób konieczny odwołania się do intencji prawodawcy, której presuponowany charakter pozwala na rozwiązanie wielu problemów interpretacyjnych – przede wszystkim poprzez ujednocznaczenie spornej terminologii. Pozostali uczestnicy wygłaszali kolejno około półgodzinne referaty zakończone dyskusją. Dr hab. M. Matczak przedstawił własną koncepcję postrzegania tekstu prawnego jako opisu świata możliwego, ukazując prawo jako instrument projektowania przyszłości danego społeczeństwa przez legislatora. Za szczególnie interesujące uczestnicy konferencji uznali referaty odwołujące się do historii polskiej teorii i filozofii prawa. Dr M. Zalewska dokonała oceny trafności argumentów krytycznych J. Lande wobec wpływowej *Czystej Teorii Prawa* H. Kelsena. Niecelowość części zarzutów została wyjaśniona faktem odwoływania się do jedynie ograniczonej części wczesnych dzieł austriackiego teoretyka, które przedstawiały założenia wspomnianej koncepcji w zarysie, pozbawiając przekazywany obraz pożądanej kompletności. Szeroko zakrojone tematycznie spectrum wystąpień, obejmujące nurty łączące filozofię prawa oraz między innymi filozofię polityczną (tu szczególną uwagę słuchaczy przyciągnęło wystąpienie W. Ciszewskiego), praktyczną czy nurty językoznawcze, było śledzone przez kilkudziesięcioosobowe grono słuchaczy. Panel zakończyło sześć krótkich pięciominutowych wystąpień ujmujących w syntetyczny sposób wybrane zagadnienia spośród, między innymi, teorii argumentacji, bioetyki czy socjologii prawa. W przedstawionym kształcie konferencja stała się okazją do wymiany uwag i spostrzeżeń. Wiele wystąpień skłoniło uczestników do owocnych dyskusji kontynuowanych również poza salą obrad. Liczne grono stanowili najmłodszy adepci nauk teoretycznoprawnych – studenci, którym to wydarzenie umożliwiło spotkanie filozofów prawa z całej Polski (oraz z zagranicy) oraz dla których stało się ono inspiracją do dalszych, pogłębionych prac nad prezentowaną tematyką.

Konferencję zakończyła debata poświęcona filozofii zmarłego w lutym tego roku prof. R. Dworkina. Do udziału zostali zaproszeni dr hab. B. Polanowska-Sygulska, prof. dr hab. T. Gizbert-Studnicki, dr hab. T. Stawecki, prof. UW, oraz prof. dr hab. Z. Tobor. Debatę poprowadził dr A. Dyrda, który przedstawił zgromadzonemu sylwetkę zmarłego filozofa. Podczas debaty zwrócono uwagę na niepodważalny wkład R. Dworkina we współczesną teorię i filozofię prawa, a dr hab. B. Polanowska-Sygulska zaznaczyła, że trudno będzie dzisiaj uprawiać filozofię prawa, nie odwołując się do dorobku R. Dwor-

kina. Wskazała jednocześnie na kilka kontrowersyjnych kwestii w myśli R. Dworkina, m.in. zbyt duży nacisk na znaczenie decyzji sędziowskich przy rozważaniu pytania o naturę prawa. Prof. Z. Tobor podkreślił, że Uniwersytet Śląski dzięki jego staraniom przyznał prof. R. Dworkinowi doktorat *honoris causa*. Z kolei dr hab. T. Stawecki stwierdził, że kluczowym i nowatorskim pomysłem R. Dworkina było wprowadzenie rozróżnienia na zasady i reguły prawa, lecz skupił się także na wskazaniu, jak teoria prawa R. Dworkina wpłynęła na współczesne rozumienie idei precedensu. Prof. T. Gizbert-Studnicki zgodził się, że niektóre pomysły R. Dworkina zasługują na ogromne uznanie, podkreślił jednak, że w twórczości R. Dworkina dostrzega kilka rzeczy, z którymi ma pewien problem. Jako przykład wymienił często pomijany fakt, że filozofia R. Dworkina ma charakter lokalny czy partykularny – odnosi się przede wszystkim do praktyki prawniczej w krajach *common law* (czy może nawet do tych stanów USA, z których porządkiem R. Dworkin zetknął się w swojej praktyce prawniczej).

Warto podkreślić, że debata zgromadziła szczególnie liczne grono słuchaczy (wśród nich osoby, które nie uczestniczyły w samej konferencji), co samo nakazuje się zgodzić z tezą dyskutantów, że filozofia R. Dworkina jeszcze przez długi czas będzie wzbudzać zainteresowanie filozofów prawa i polityki, stanowiąc nierzadko punkt wyjścia dla toczących się sporów.